

Christina Nilsson och Signe Hebbe

Två operastjärnor på kollisionskurs

Ingegerd Björklund, själv operasångerska med internationell karriär, har skrivit en biografi om Christina Nilsson (Författarhuset 2000). I denna finns ett dråpligt kapitel "Divan med rätt att bestämma". Med författarens tillstånd publicerar vi här avsnittet.

Under första delen av 1867 hade Christina Nilsson varit upptagen med repetitioner på Théâtre Lyrique av den nykomponerade operan *Sardanapale*, med musik av fransmannen Victorin de Joncières till Lord Byrons text. *Sardanapalus* var den grekiska formen för Ashurbanipal, som var kung i Assyrien på 600-talet före Kristus. Christina skulle gestalta den enda kvinnliga rollen i operan, *Myrrha*, den grekiska slavinnan, som blev kungens älskarinna. I dramats slutskede söker de båda älskande döden i det brinnande palatset i Nineve.

Christina var måttligt förtjust i verket. En dag efter repetitionerna rusade hon in i teaterdirektören Carvalhos kontor och utbrast

-Jag vill inte göra *Myrrha*!

- Men kära Mlle Nilsson varför inte det?

- Rollen passar mig inte! Den ligger för lågt! Jag kan inte visa mina höga toner!

- Vem skall då sjunga *Myrrha*?

- Ni kan be den där andra svenskan. Hon vill ju så gärna sjunga på vårt ope-rahush!

Med de orden lämnade en upprörd Christina Nilsson teaterdirektörens

kontor. Carvalho funderade en stund hur han skulle lösa lemet. Vis som han var av sin rus täta utbrott, visste han att peradivas önskan ofta var lika en teaterdirektörs lag. Han fick rädd om sin juvel, den nor-diska skönheten, Mlle Nilsson. Han hade tjänat bra på henne, vilket hade tillfört kassan de medel som han tidigare saknat. Bäst att fara varsamt fram.

Som han satt där och funderade kom "den andra svenskan", Signe Hebbe, in genom dörren. Den sex år äldre småländskan hade kommit till Paris efter Christina Nilssons fantastiska debut. Hebbe hade haft stor framgång som operasångerska i andra länder, men nu ville hon pröva lyckan i Paris. Carvalho hade gett henne ett kontrakt, som var utformat på samma sätt som Christina Nilssons, men Signe Hebbe hade ännu inte getts möjlighet att debutera på Théâtre Lyrique, trots att hon hade vistats i den franska huvudstaden en längre tid. Signe Hebbe gick nu med raska steg fram till Carvalho och efter en kort hälsningsceremoni, undrade hon:

- När får jag debutera?

Frågan kunde inte ha kommit lägligare för teaterdirektören. Genast försökte han övertyga Signe Hebbe om för-träffligheten av att debutera i en roll där hon gavs möjlighet att utforma den alldeles själv. Signe Hebbe var ange-lägen att få visa sin duglighet på scenen så fort som möjligt och gick med på

förslaget. Följande dag inledde hon repetitionerna som *Myrrha*. Hon kände sig glad över att äntligen veta att datum var fastställt för hennes efterlängtrade parisdebut och lät sy upp de mest smak-fulla scenkläder.

Ännu en gång skulle dock Signe Hebbe bli besviken, ty när Christina Nilsson insåg att hon hade en rival i den svenska debutanten, ångrade hon sig. Med glatt mod traskade hon åter in på teater-direktörens kontor och förklarade:

- Bäste direktör Carvalho! Jag har ångrat mig! Det skall bli mig ett stort nöje att få kreera *Myrrha*!

Med dessa ord lämnade Christina Nilsson rummet. Carvalho satt kvar en stund, gnuggade sig i ögonen och sade halvhögt för sig själv:

- Så sanna mina ord är det en teater som jag jobbar på!

Carvalho hade inte mycket att välja på. Han visste att hans lilla Mlle Nilsson var högt aktad bland parispubliken och guld värd i hans egen kassakista. Han kunde inte riskera att göra sig till ovän med henne. Vad var inte *hon värd* mot en debutant, som Mlle Hebbe, som ingen kände till. Valet var lätt och vid premiären den 8 februari, 1867 var det Christina Nilsson som kreerade *Myrr-ha*. *Sardanapale* blev dock ingen publikframgång och recensenterna gav den negativ kritik. Det ansågs att Christina hade räddat operan från totalt fiasko. Christina insåg snabbt att hon inte hade råd med

Två småländska Margaretor.

Christina Nilsson (nedan) sjöng Margareta i Gounods opera Faust första gången under en bejublade säsong i London 1867 omedelbart efter Parisvistelsen.. Tio år senare sjöng hon rollen i Stockholm. "Oerhört jubel, tretton inropningar, bifallet välförtjänt till minsta detalj" skrev Frans Hedberg. (Bilden hämtad från Nils-Olof Franzéns biografi (1976).

Även **Signe Hebbe** (till höger) fick goda vitsord i denna hennes paradroll. Hon sjöng rollen på Stockholmsoperan flera gånger med början 1865. Senare också på operorna i Warszawa, Oslo och Helsingfors. Kostymen troligen av Janne Höckert. Bilden och uppgifterna ur Inga Lewenhaupts avhandling om Signe Hebbe (1988).

Christina knyckte lätt på nacken och försvann.

Det var just precis den här typen av situationer, som Carvalho avskydde mest. Han var van vid att hantera budgetunderskott, men att klara av nyckfulla divor, det var värre!

- Dessa sopraner, suckade Carvalho för sig själv. Varför måste de alltid brå-ka? Tänk om de kunde vara lika fogliga som mina orkestermedlemmar! Då skulle det vara en barnlek att vara teaterdirektör.

Dock beslöt Carvalho sig för att ännu en gång ta ett samtal med Signe Hebbe.

- Skulle jag vilja debutera i Paris som Myrrha. Bara för att det inte passar Christina Nilsson att sjunga denna roll, erbjuder Ni den nu åter till mig! Nej tack! Jag vet vad jag kan och jag tänker inte krypa för den andra småländskans nyckfullheter. Passade jag inte på pre-miären av operan, så passar jag inte nu!

Med de orden vände Signe Hebbe på klacken och gick. Carvalho visste att han måste gå ännu en hård match mot Christina Nilsson. Denna gång skulle han bli tvungen att påvisa för henne att hon var bunden av ett kontrakt och han beordrade henne att även fort-sättningsvis sjunga den omtalade sop-ranrollen.

Trots att Christina Nilsson blev nödgad att delta i ytterligare ett antal föreställningar av Sardanapale, blev operan en kortlivade företeelse

på Théâtre Lyrique och Christina Nilsson skulle aldrig mer återvända till denna roll på någon annan scen heller.

Före Englandsresan sommaren 1867 hade Christina Nilsson skrivit kontrakt med direktören för l'Opera i Paris, Emile César Viktor Perrin. Många hade varit intresserade av att knyta den framgångsrika svenskan till sitt opera-hus, men till slut hade valet fallit på Operan i Paris. En av anledningarna var säkert att Perrin kunde utlova att Christina Nilsson skulle få debutera i en alldeles ny opera av den franske kompositören och vännen till henne, Ambroise Thomas. Dock hade kontraktet med Carvalho blivit förlängt med tre månader, så Christina åter-vände till Théâtre Lyrique efter sin bejublade sommarsäsong i London.

Christina Nilsson var efterlängtd på Théâtre Lyrique. Repetitionerna på Georg Bizets nya opera La Jolie Fille de Perth hade påbörjats under våren. Bizet hoppades att Christina skulle gestalta operans kvinnliga huvudroll, Catherine, innan hon lämnade Théâtre Lyrique, men så blev ej fallet. Problem av både

någon misslyckad nykomponerad opera. Dagen efter premiären fick därför teaterdirektören ännu en påhälsning av henne.

- Jag vägrar att sjunga Myrrha. Så löd det raka beskedet från sångerskan.

Carvalho, som genast förstod att det gällde att vara både diplomatisk och bestämd, överöste Christina med berömmande ord och försökte övertyga henne om att bara *hon* kunde ge rollen dess rätta tolkning.

- Det bryr jag mig inte om, sade en trotsig Christina. Jag har tröttnat på Myrrha.

- Men snälla Mlle Nilsson, hur skulle det då gå med de resterande föreställningarna av *Sardanapale*.

- Ni kan ge rollen till den där andra svenskan! Hon vill ju så gärna sjunga på vårt operahus!

praktisk och ekonomisk art uppstod, så operan kunde inte fram-föras förrän i slutet av året.

Bizet var besviken, men vad kunde han göra. Han hade inte de ekonomiska medel som däremot hans franske kollega Jules Cohen förfogade över och det blev därför den senares opera *Les Bleuets*, som blev Christina Nilssons sista nya opera å Théâtre Lyrique. Cohen var inspektör för Kejsar Napoleons hovkapell och han hade komponerat rollen *Estelle* för Christina Nilsson. Bland annat hade han skrivit en koloraturvals, där Christina kunde briljera med sin röst. Operan var baserad på en dikt av den franske poeten Victor Hugo och denne man skrev från sin landsflykt på en av öarna i engelska kanalen och lyckönskade Christina i hennes roll som *Estelle*. *Les Bleuets* passade Christina bra och hennes höga sopran klingade till fullo i Cohens musik. Premiären den 23 oktober blev lyckad, men Christina hann inte med så många föreställningar förrän det blev dags att övergå till Operans tiljor. Dock skulle hon framföra den tekniskt krävande koloraturvalsen i konsertsammanhang vid ett flertal tillfällen.

Problemet med Signe Hebbes parisdebut hade kvarstått när Christina återvände efter sin sommarsäsong i England 1867. Signe Hebbe hade inte Christina Nilssons klara, ljusa sopran-roll, men var en duktig skådespelerska. Hebbe hade nu lyckats övertyga Carvalho om att hon skulle vilja debutera som *Donna Anna* i Mozarts opera *Don Giovanni*. Christina hade tidigare med stor

framgång kreerat *Donna Elvira* i denna opera, så Carvalho tyckte att idén var utmärkt. Förberedelserna kom så långt att det blev dags för generalrepetition. Alla som var där tyckte att de båda svenska sångerskornas röster passade bra tillsammans och antligen kunde Signe Hebbe se fram emot den stora parisdebuten. Datum var bestämt och alla biljetter slutsålda. Duellen mellan de båda svenska sångerskorna var vida känd i Paris musikaliska innekretsar. Alla ville vara med vid den stora drabbningen.

När Christina Nilsson insåg att det började brännas, begav hon sig ånyo till teaterdirektören. Hon förklarade för Carvalho att hon inte hade lust att sjunga *Donna Elvira* på den för Signe Hebbe föreslagna debutdagen. - Jag vill hellre sjunga *Nattens drottning*. Den är bättre för min röst, upp-lyste divan.

Att påståendet saknade saklig grund var omöjligt för Carvalho att upplysa om. Han visste vid det här laget att Christina inte ville att ännu en svensk sångerska skulle få ta emot ära och beröm på Théâtre Lyriques scen, så länge hon själv var där. Carvalho hade inte mycket att välja på. Christina Nilsson var för viktig för hans intäkter och han blev ännu en gång tvungen att meddela Signe Hebbe att hennes parisdebut hade uppskjutits. Ett nytt datum fastställdes, men då Christina Nilsson fann att Signe Hebbes debut skulle äga rum på en söndag, förklarade hon:

-Oh, nej det går inte alls. Det är synd att sjunga på en söndag!

Tiden blev allt knappare för den äldre svenskan. Skulle Signe Hebbe få de-butera innan Christina Nilsson lämnade Théâtre Lyrique återstod nu bara dagar. Ett sista försök att få till stånd några Mozartföreställningar med de båda svenskorna gjordes. Christina replikerade denna gång att hon redan var engagerad av Perrin vid Operan. Signe Hebbe, som var personlig vän med Perrin, vände sig då till denne och han lovade att medverka till till Signe Hebbes debut, och att Christina Nilsson skulle få delta i ett antal föreställningar av *Don Giovanni*. När Christina hörde detta, blev svaret:

- Jag kan omöjligen medverka i mer än en föreställning av *Don Giovanni*. Jag är mitt uppe i instuderingsarbetet av Thomas opera *Hamlet* och jag har inte tid för några extra föreställningar.

När Signe Hebbe fick det beskedet visste hon att hon väntat på sin debut på Théâtre Lyrique alldeles förgäves. Hon var klok nog att inse, att det krävs mer än en föreställning för att etablera sig som sångerska på en ny ort. Därför blev hon tvungen att avstå från erbjudandet om denna debutföreställning och kort därpå lämnade hon den franska huvudstaden eftersom hennes kontrakt med Carvalho hade gått ut. Hon hade fått samma betalning som Christina Nilsson under hela perioden, men Christina Nilsson hade tydligt visat att hon inte tillät några svenska rivaler i sitt eget territorium och därmed omöjliggjort en pariskarriär för den äldre småländskan.

Ingegerd Björklunds biografi *Den oemotståndliga* kan köpas genom Författarhuset, Västerås (021-354598, info@forfattarhuset.se). Den kostar kr 210:-inkl. frakt. Inga Lewenhaupt doktorsavhandling om Signe Hebbe kan köpas av Wendelas Vänner. Sätt in kr 140:- (100:-+porto) på pg 985920-8 så skickar vi den.